ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
Г-Н J. MAZÁK
представено на 24 септември 2009 година [1]

I — Въведение, обстоятелства в главното производство и производство пред запитващата юрисдикция

1. Настоящото преюдициално запитване е изпратено до Съда от Bundesgerichtshof (Федерален върховен съд) (Германия) (наричан по-нататък „запитващата юрисдикция“). Поставените преюдициални въпроси се отнасят до тълкуването на член 5, точка 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела [2] (наричан по-нататък „Регламент № 44/2001“).

2. Запитващата юрисдикция иска отговор от страна на Съда, за да определи дали германските юрисдикции имат компетентност да се произнесат по иска за поправяне на вреди, предявен от Car Trim GmbH — дружество, установено в Plauen, Германия (наричано по-нататък „жалбоподателят в главното производство“), срещу KeySafety Systems SRL — дружество, установено във Villastone, Италия (наричано по-нататък „ответникът в главното производство“).

3. От юли 2001 г. до декември 2003 г. ответникът в главното производство купува от праводателя на жалбоподателя в главното производство части от системи за въздушни възглавници, необходимите компоненти и елементи за които са доставяни главно от доставчици, намиращи се „нагоре по веригата“. По отношение на изработката и доставката на тези части, за които е договорено жалбоподателят в главното производство да ги доставя на ответника в главното производство при поискване франко фабриката в Colleferro, Италия, страните сключват пет рамкови договора за доставка, като всеки от тях се отнася до определен вид превозно средство.

4. Ответникът в главното производство прекратява отделните договори, считано от края на 2003 г. Тъй като жалбоподателят в главното производство счита това прекратяване за договорно нарушение, той предявява иск за поправяне на вреди пред Landgericht Chemnitz — юрисдикцията, в чийто район на компетентност към тогавашния момент е мястото на производство на частите. Тази юрисдикция отхвърля иска като недопустим поради липсата на международна компетентност на германските съдилища. Oberlandesgericht Dresden отхвърля жалбата на жалбоподателя в главното производство. След това жалбоподателят в главното производство подава ревизионна жалба пред запитващата юрисдикция, допусната от въззивната юрисдикция.

1 — Език на оригиналния текст: френски.
2 — ОВ L 12, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 3, стр. 74.

II — Правна уредба

5. Съображение 2 от Регламент № 44/2001предвижда:

„Някои различия между националните норми, които са приложими по отношение на компетентността и признаването на съдебни решения, затрудняват гладкото функциониране на вътрешния пазар. Затова от съществено значение са разпоредбите за уеднаквяване на правилата за конфликт на юрисдикции по граждански и търговски дела и за опростяване на формалностите с оглед бързо и опростено признаване и изпълнение на съдебни решения от държавите членки, които са обвързани по настоящия регламент“.

6. Съгласно съображение 11 от Регламент № 44/2001:

„Правилата за компетентността трябва да са във висока степен предвидими и основани на принципа, че компетентността по правило се основава на местоживеенето на ответника и винаги трябва да е налице на това основание, освен в няколко ясно определени ситуации, когато основанието на спора или автономията на страните изисква или предполага различен [критерий на привързване]. […]“

7. Съображение 12 от Регламент № 44/2001 гласи:

„Наред с местоживеенето на ответника трябва да съществуват алтернативни основания за компетентност, които са основани на тясна връзка между [юрисдикцията и спора] или с оглед да се улесни доброто [правораздаване]“.

8. Нормите относно компетентността се намират в глава II от Регламент № 44/2001.

9. Член 2, параграф 1 от озаглавения „Общи разпоредби“ раздел 1 от посочената глава II от Регламент № 44/2001 гласи:

„При условията на настоящия регламент, искове срещу лицата, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред [юрисдикциите] на тази държава членка“.

10. Член 5 от озаглавения „Специална компетентност“ раздел 2 от глава II от посочения регламент гласи:

„Срещу лице, което има местоживеене в държава членка, може да бъде предявен иск в друга държава членка:

1) а) по дела, свързани с договор — в съдилищата по мястото на изпълнение на въпросното задължение;

б) за целите на настоящата разпоредба и освен ако не е договорено друго, мястото на изпълнение на въпросното задължение е:

— в случая на продажба на стоки, мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени,

— в случая на предоставяне на услуги, мястото в държава членка, където съгласно договора услугите са били предоставени или е трябвало да бъдат предоставени;

в) ако не се прилага буква б), тогава се прилага буква а);

[…]“

III — Преюдициални въпроси и производство пред Съда

11. Запитващата юрисдикция решава да спре производството и да постави на Съда следните два преюдициални въпроса:

„1. Трябва ли член 5, параграф 1, буква б) от Регламент № 44/2001 да се тълкува в смисъл, че договорите за доставка на стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, следва да се квалифицират като продажби на стоки (първо тире), а не като предоставяне на услуги (второ тире), дори когато купувачът е определил някои изисквания относно получаването, преработката и доставката на тези стоки, и по-специално относно гаран-

тирането на качеството на производството, на надеждността на доставките и на безпрепятствената административна обработка на поръчката? Кои критерии са определящи, за да се направи разграничение?

2. Ако се приеме, че делото е за продажба на стоки, мястото, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени, когато става въпрос за дистанционни продажби, определя ли се по мястото на физическото предаване на купувача, или се определя по мястото, където стоките се предават на първия превозвач с оглед изпращането им на купувача?“.

12. Писмени становища са представени от ответника в главното производство, от чешкото и германското правителство, от правителството на Обединеното кралство, както и от Комисията на Европейските общности.

IV — Правни съображения

A — *По първия преюдициален въпрос*

13. С първия си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция иска да се установи дали договорите за доставка на стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени и доставени съгласно конкретните изисквания на купувача, следва да се квалифицират като „продажба на стоки“ или като „предоставяне на услуги“ по смисъла на член 5, точка 1, буква б) от Регламент № 44/2001. Тя също така иска да се установи кои критерии са определящи за разграничението между „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“ за целите на Регламент № 44/2001.

14. Що се отнася до договорите за доставка на стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, представилите писмено становище страни единодушно ги квалифицират като договори за продажба на стоки, дори когато купувачът е определил някои изисквания относно получаването, преработката и доставката на тези стоки, и по-специално относно гарантирането на качеството на производството, на надеждността на доставките и на безпрепятствената административна обработка на поръчката. Комисията добавя, че положението е различно, ако самото лице, което поръчва посочените стоки, трябва да достави съществена част от материалите, необходими за изработката или производството.

15. Германското правителство и правителството на Обединеното кралство също излагат своето виждане относно това кои критерии са определящи, за да се направи разграничение между „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“. Според германското правителство става въпрос за икономически критерии, които налагат

да се проучи кои задължения характеризират договора. Правителството на Обединеното кралство е на мнение, че определящо е обстоятелството, че престацията на продавача води до доставка и до прехвърляне на собствеността върху стоките.

16. Считам, че първият преюдициален въпрос може да се тълкува по няколко начина. Той може да се разглежда като искане Съдът да определи критериите за разграничение между „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“ по общ начин или да ги определи единствено за целите на спора по главното производство, или пък като средство, за да бъдат направени изводи за конкретния случай на общото разграничение между „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“.

17. Трябва да се отбележи, че текстът на член 5, точка 1, буква б) от Регламент № 44/2001 сам по себе си не дава отговор на поставения въпрос, тъй като в него няма дефиниция на понятията „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“. В това отношение Съдът напомня, че отговорът трябва да се основе на произхода, целите и системата на Регламент № 44/2001 [3]. Според мен не е удачно да се връщам на произхода, целите и системата на този регламент. Всъщност е достатъчно да се препрати към скорошната практика на Съда [4].

18. Общностното право и практиката на Съда не са достатъчни, за да се установят критериите за общо разграничение между „продажба на стоки“ и „предоставяне на услуги“. Както е видно от точка 33 от Решение от 23 април 2009 г. по дело Falco Privatstiftung и Rabitsch [5], използваното в Регламент № 44/2001 понятие „услуга“ има самостоятелно съдържание, което не зависи от тълкуването на това понятие в рамките на член 50 ЕО или на актовете на вторичното общностно право, различни от Регламент № 44/2001. Считам, че за понятието „стока“ може да се направи същата констатация. Ето защо практиката на Съда, която тълкува понятията „услуга“ и „стока“ от гледна точка на основните свободи на вътрешния пазар, не е приложима във връзка с Регламент № 44/2001.

19. До настоящия момент Съдът е дал само частично, отрицателно определение на понятието „договор за предоставяне на услуги“ по смисъла на Регламент № 44/2001, като е постановил, че посоченото понятие не включва договор, с който притежателят на право върху интелек-

3 — Вж. Решение от 3 май 2007 г. по дело Color Drack (C-386/05, Сборник, стр. I-3699, точка 18), Решение от 23 април 2009 г. по дело Falco Privatstiftung и Rabitsch (C-533/07, Сборник, стр. I-3327, точка 20), Решение от 9 юли 2009 г. по дело Rehder (C-204/08, Сборник, стр. I-6073, точка 31.

4 — Вж. Решение от 23 април 2009 г. по дело Falco Privatstiftung и Rabitsch (посочено в бележка под линия 3, точки 21—27).

5 — Посочено в бележка под линия 3.

туална собственост отстъпва на своя съдоговорител правото да го използва срещу изплащането на възнаграждение [6]. От това обаче не може да бъде направен никакъв общ извод.

20. Според мен не е необходимо да се извърши общ анализ на поисканото разграничение. С оглед на многобройните аспекти на икономическия живот такова общо разграничение е обективно невъзможно. Всъщност, доколкото в случая процесуалното право използва понятия с материалноправно съдържание като „стока“ и „услуга“, очевидно тълкуването на тези понятия и разграничението между тях трябва във всеки отделен случай да се прави въз основа на общностното материално право, като по-специално се отчита целта на използването на тези понятия.

21. Тази предпоставка представлява изходната точка на моя отговор на първия преюдициален въпрос. Бих искал да посоча, че мога да дам отговор само в светлината на особеностите на главното производство.

22. В това отношение следва да се отбележи, че жалбоподателят в главното производство е сключил с ответника в главното производство пет рамкови договора за доставка на части за системи за въздушни възглавници. Вярно е, че ответникът в главното производство, който е в положението на купувач, поставя определени изисквания, свързани с качеството на тези части. Това обаче изобщо не променя факта, че крайната цел на въпросните договори е доставката на стоки с уговорените качества.

23. Дори да се приеме, подобно на Oberlandesgericht Dresden (въззивната юрисдикция в спора по главното производство), че сред договорните задължения на жалбоподателя в главното производство има задължения, които попадат в обхвата на понятието за предоставяне на услуги, а именно нарязването и преработката на компоненти, закупени от намиращи се „нагоре по веригата“ подизпълнители, за да бъдат посочените компоненти адаптирани за нуждите на ответника в главното производство, тези задължения са само акцесорни. Съдът обаче вече е признал принципа, на който в писменото си становище се позовава и ответникът в главното производство, че accessorium sequitur principale [7].

24. Следователно главното задължение по въпросните договори е доставката на части за системи за въздушни възглавници и поради това договорната връзка между жалбоподателя в главното производство

6 — Вж. Решение от 23 април 2009 г. по дело Falco Privatstiftung и Rabitsch (посочено в бележка под линия 3, точка 44).

7 — Вж. Решение от 15 януари 1987 г. по дело Shenavai (266/85, Recueil, стр. 239, точка 19).

и ответника в главното производство, нейното съдържание и последиците ѝ трябва да попадат в приложното поле на член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001.

25. На последно място, ако договорите, сключени между жалбоподателя в главното производство и ответника в главното производство, бяха разгледани с оглед на критериите на основните свободи във вътрешния пазар, те безспорно щяха да попадат в обхвата на свободното движение на стоки, а не на свободното движение на услуги.

26. Ето защо на първия преюдициален въпрос следва да се отговори, че член 5, точка 1, буква б) от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че договорите за доставка на стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, следва да се квалифицират като продажба на стоки, дори когато купувачът е определил някои изисквания относно получаването, преработката и доставката на тези стоки, и по-специално относно гарантирането на качеството на производството.

Б — *По втория преюдициален въпрос*

27. С втория си преюдициален въпрос запитващата юрисдикция по същество иска от Съда да тълкува във връзка с дистанционните продажби израза „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ в член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001, за да определи мястото на изпълнение на задължението, което е критерий на привързване, с цел да се установи коя е юрисдикцията, компетентна да разгледа въпросите във връзка с договорите.

28. Ответникът в главното производство, германското и чешкото правителство са единодушни, че в случаите на дистанционна продажба мястото, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени, поначало трябва да е мястото на физическото им предаване на купувача.

29. В отговорите на втория преюдициален въпрос, предложени от правителството на Обединеното кралство и от Комисията, последните разглеждат по-подробно вида договор за продажба.

30. Отговорът на Комисията обаче като цяло съвпада с отговорите, предложени от ответника в главното производство и от германското и чешкото правителство. Според Комисията в случаите на продажба, при която се налага превоз на стоките и продавачът трябва да предаде тези стоки на първия превозвач с оглед изпращането им на купувача („транзитна продажба“), мястото на доставка трябва да

е мястото, където купувачът придобива или е трябвало да придобие съгласно договора право на ефективно разпореждане с доставените стоки (местоназначение на продадените стоки).

31. Според правителството на Обединеното кралство мястото на доставка следва да се определи въз основа на условията, предвидени в договора. Когато главното задължение на продавача е да изпрати стоките и (при необходимост) да предостави документи, с които собствеността се прехвърля на купувача, освен ако в договора не е предвидено друго, посоченото място на доставка е мястото, в което стоките са предадени на превозвача с оглед изпращането им на купувача или съгласно указанията на последния.

32. Най-напред следва да се обърне внимание на обстоятелството, че понятието „дистанционна продажба“ е понятие на националното право и то може да има различно съдържание в правните системи на отделните държави членки. Ето защо според мен Съдът не би трябвало да тълкува израза „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ конкретно за дистанционната продажба. Съдът може да тълкува споменатия израз единствено по отношение на договора за продажба като цяло.

33. Изразът „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ трябва да се тълкува с оглед на следните обстоятелства.

34. На първо място, според практиката на Съда Регламент № 44/2001 преследва цел за правна сигурност, която се изразява в укрепване на правната защита на установените в Европейската общност лица, като едновременно позволява на ищеца лесно да определи юрисдикцията, която може да сезира, а на ответника — разумно да предвиди пред коя юрисдикция може да бъде призован [8]. Следователно поисканото в настоящия случай тълкуване трябва да осигури необходимия баланс между интересите на продавача и на купувача.

35. На второ място, предвиденото в член 5, точка 1 от Регламент № 44/2001 правило за специална компетентност по дела, свързани с договор, което допълва принципното правило за компетентност на съда по местоживеене на ответника, отговаря на целта за близост и се основава на тясна връзка между договора и компетентния да се произнесе по него съд [9].

8 — Вж. Решение от 13 юли 2006 г., по дело Reisch Montage (C-103/05, Recueil, стр. I-6827, точки 24 и 25), Решение от 3 май 2007 г. по дело Color Drack (посочено в бележка под линия 3, точка 20), Решение от 23 април 2009 г. по дело Falco Privatstiftung и Rabitsch (посочено в бележка под линия 3, точка 22).

9 — Вж. Решение от 3 май 2007 г. по дело Color Drack (посочено в бележка под линия 3, точка 22), Решение от 9 юли 2009 г. по дело Rehder (посочено в бележка под линия 3, точка 32).

36. На трето място, що се отнася до мястото на изпълнение на задълженията, произтичащи от договор за продажба на стоки, в член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001 този критерий на привързване се определя автономно, за да се подпомогне постигането на целите за уеднаквяване на правилата за съдебната компетентност и за тяхната предвидимост [10].

37. От предходното следва, че поисканото тълкуване трябва да бъде направено с оглед на целите за близост и за предвидимост и в съответствие с изискването за правна сигурност.

38. Според мен тълкуването, че „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ е мястото, в което стоките физически са предадени или е трябвало да бъдат физически предадени на купувача, отговаря в най-голяма степен на посочените изисквания. Това тълкуване относно мястото на доставка е съобразено във възможно най-голяма степен с правилото за специална компетентност, предвидено в член 5, точка 1, буква б) от Регламент № 44/2001.

39. Това тълкуване е в съответствие не само с критерия за близост, но и с изискването за предвидимост, доколкото позволява и на ищеца, и на ответника лесно да определят юрисдикциите, които могат да бъдат сезирани.

40. Предложеното тълкуване приема мястото на физическо предаване на стоките на купувача като критерий за определяне на мястото на доставка на стоките, без да препраща към националното право на отделните държави членки. Този критерий може да бъде лесно приложен и доказан, така че с него компетентната юрисдикция може да бъде определена без никаква трудност.

41. Следователно на втория преюдициален въпрос следва да се отговори, че изразът „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ в член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001 трябва да се тълкува в смисъл, че посочва мястото, в което стоките са предадени или е трябвало да бъдат физически предадени на купувача.

10 — Вж. Решение от 3 май 2007 г. по дело Color Drack (посочено в бележка под линия 3, точки 24 и 26), Решение от 9 юли 2009 г. по дело Rehder (посочено в бележка под линия 3, точка 33).

V — Заключение

42. Предвид изложените по-горе съображения предлагам на Съда да даде следния отговор на преюдициалните въпроси, поставени от Bundesgerichtshof:

„1. Член 5, точка 1, буква б) от Регламент (ЕО) № 44/2001 на Съвета от 22 декември 2000 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела трябва да се тълкува в смисъл, че договорите за доставка на стоки, които предстои да бъдат изработени или произведени, следва да се квалифицират като продажба на стоки, дори когато купувачът е определил някои изисквания относно получаването, преработката и доставката на тези стоки, и по-специално относно гарантирането на качеството на производството.

2. Изразът „мястото в държава членка, където съгласно договора са доставени стоките или е трябвало да бъдат доставени“ в член 5, точка 1, буква б), първо тире от Регламент № 44/2001, трябва да се тълкува в смисъл, че посочва мястото, в което стоките са предадени или е трябвало да бъдат физически предадени на купувача“.